

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Марущак Олександра Миколаївна

УДК 37.013:373.3:82-93:070.488

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
ДО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ДИТЯЧОЇ ПЕРІОДИКИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Житомир – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Житомирському державному університеті імені Івана Франка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Климова Катерина Яківна,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка,
завідувач кафедри лінгвометодики
та культури фахової мови.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Жуковський Василь Миколайович,
Національний університет «Острозька академія»,
професор кафедри англійської мови та літератури;

кандидат педагогічних наук,
Бирко Надія Михайлівна,
Хмельницький обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти,
старший викладач кафедри педагогіки та
психології.

Захист відбудеться 15 січня 2018 р. о 14.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 14.053.01 у Житомирському державному університеті імені Івана Франка за адресою: 10008, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40, конференц-зал.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Житомирського державного університету імені Івана Франка за адресою: вул. Велика Бердичівська, 40, м. Житомир, 10008.

Автореферат розісланий 14 грудня 2017 р.

Учений секретар спеціалізованої вченої ради

С. Л. Яценко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Зміни в соціально-економічному та духовному розвитку українського суспільства, його входження до світового освітнього простору передбачають поступову оптимізацію всіх ланок освіти у державі – перехід до системи компетентнісної освіти. На державному рівні це засвідчено у Законі України «Про освіту» (2017 р.), Законі України «Про вищу освіту» (2017 р.), Державному стандарті початкової загальної освіти (2011 р.), Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти (2011 р.), професійних стандартах, нормативних документах. Зміна загального спрямування освітньої підготовки в контексті дослідження зумовлює концентрування уваги на процесі і результатах навчальної діяльності учнів початкової школи.

Документально засвідчено, що система початкової освіти ґрунтується на засадах особистісно орієнтованого і компетентнісного підходів, а провідною метою освітньої галузі «Мови і літератури» визначено формування комунікативної компетентності школярів. Оскільки головну роль у розвитку особистості учнів початкової школи відіграє вчитель, ефективність вирішення окресленої проблеми значною мірою залежить від рівня його готовності до формування комунікативної компетентності школярів.

Модернізація професійної освіти передбачає покращення якості підготовки майбутніх учителів до виконання безпосередньої практичної діяльності. В освітньому середовищі закладів вищої освіти студентів орієнтують на використання ефективних форм, методів і засобів навчання, необхідних для реалізації компетентнісного підходу в початковій школі. Між тим у процесі формування комунікативної компетентності учнів поза увагою невинувато залишається такий дидактичний засіб, як дитяча періодика, що має значний комунікативний потенціал.

Різні аспекти професійного становлення фахівців обґрунтували А. Алексюк, С. Гончаренко, О. Дубасенюк, І. Зязюн, Н. Ничкало, М. Фіцула та ін. Питання професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи представлені працями багатьох вітчизняних науковців (Н. Бібик, В. Бондар, О. Івлева, Л. Коваль, С. Лисенкова, С. Мартиненко, О. Пометун, О. Савченко, Г. Тарасенко, Л. Хомич, Л. Хоружа, І. Шапошнікова та ін.). Формування та розвиток комунікативної компетентності учнів досліджували М. Вашуленко, Л. Давидюк, А. Зимульдінова, В. Іваненко, А. Капська, В. Корсаков, М. Львов, Л. Мацько, М. Пентилюк, О. Хорошковська та ін. Особливості функціонування дитячої періодичної преси розглянуто в працях Н. Вернигори, Т. Давидченко, Т. Єжижанської, Н. Кіт, Г. Корнеєвої, Е. Огар, М. Одінцової, О. Прокопчук, Ю. Стадницької, Р. Стаднійчука, Н. Шевченко та ін.

Однак організація навчального процесу закладів вищої освіти не реалізовує повною мірою можливості дисциплін професійної та практичної підготовки, форм організації, методів і засобів навчання для підготовки студентів до формування комунікативної компетентності учнів початкових

класів.

На основі аналізу теоретичних напрацювань науковців, практичного досвіду підготовки педагогів до професійної діяльності виявлено суперечності, що підтверджують необхідність підготовки вчителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики, зокрема між :

- потребою вдосконалення якості професійного навчання майбутніх учителів початкових класів згідно з вимогами сучасного суспільства і недостатнім рівнем професійної підготовки випускників ВНЗ;
- необхідністю вдосконалення комунікативної компетентності молодших школярів відповідно до соціального замовлення і наявним її рівнем;
- інтенсивним розвитком української дитячої періодики та недостатнім використанням педагогами її дидактичного потенціалу в практиці навчання та викладання у початковій школі;
- наявністю значної кількості теоретичних праць із означеної проблеми та відсутністю комплексного і системного наукового обґрунтування використання дитячої періодики у процесі формування комунікативної компетентності школярів.

Таким чином, актуальність проблеми, її соціальна значущість і необхідність подолання виявлених суперечностей зумовили вибір теми дисертаційної роботи: **«Підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до плану наукових досліджень кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка «Професійна підготовка майбутніх фахівців в умовах ступеневої освіти» (державний реєстраційний номер 0110U002274). Тему дисертаційної роботи затверджено на засіданні вченої ради Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 6 від 22. 01. 2016 р.) та погоджено рішенням бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 3 від 29. 03. 2016 р.).

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики.

Відповідно до поставленої мети окреслено такі **завдання**:

1. Обґрунтувати теоретичні основи проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячих періодичних видань та окреслити зміст базових понять дослідження.

2. Проаналізувати особливості функціонування дитячої періодичної преси в Україні та її дидактичний потенціал для розвитку комунікативної компетентності молодших школярів.

3. Визначити структуру, критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх учителів початкових класів до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики.

4. Розробити структурну модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики; обґрунтувати провідні педагогічні умови її впровадження.

5. Експериментально перевірити ефективність авторської моделі за допомогою поетапної методики її впровадження.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи.

Предмет дослідження – зміст, форми і методи підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та вирішення окреслених завдань використано комплекс методів дослідження: *теоретичних* – аналіз філософської, психологічної, педагогічної, методичної літератури, вивчення вітчизняного педагогічного досвіду, програмних документів і методичних матеріалів вищих педагогічних навчальних закладів, а також спеціальної літератури з проблеми функціонування дитячої періодики; методи ретроспективного, порівняльного та системного аналізу з метою зіставлення різних поглядів на досліджувану проблему, розгляду теоретичних питань для визначення понятійно-категорійного апарату дослідження, обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх учителів у досліджуваному контексті; моделювання, за яким розроблено структурну модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики; *емпіричних* – спостереження, бесіда, анкетування, експертні оцінки, самооцінка, педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний етапи) – для визначення та перевірки рівня готовності майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики; *методів математичної статистики* – для проведення якісного аналізу отриманих результатів на основі встановлення кількісних показників оцінювання досліджуваного явища, підтвердження їх вірогідності та графічної інтерпретації.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальну роботу виконано на базі Житомирського державного університету імені Івана Франка, Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, Мукачівського державного університету, Херсонського державного університету, Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної

академії ім. Тараса Шевченка. На різних етапах дослідження експериментальною роботою було охоплено 544 студенти, 28 викладачів педагогічних факультетів (інститутів) і 38 учителів-практиків початкової школи.

Дослідження проводилося впродовж 2008-2017 років та охоплювало кілька етапів науково-педагогічного пошуку.

На першому етапі (2008-2013 рр.) – *теоретико-пошуковому* – здійснено аналіз наукової літератури з досліджуваної проблеми; визначено стан її розробленості; окреслено мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження; підготовлено програму, визначено методи експериментальної роботи; проаналізовано понятійно-категорійний апарат дисертаційної роботи.

На другому етапі (2013-2014 рр.) – *аналітико-діагностувальному* – на основі узагальнення теоретичного матеріалу та особистого досвіду визначено педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до формування комунікативної компетентності молодших школярів засобами дитячої періодики, з'ясовано структуру готовності майбутніх педагогів до професійної діяльності, розроблено авторську модель; конкретизовано критерії та показники з метою вивчення досліджуваного явища; проведено констатувальний етап експерименту.

На третьому етапі (2014-2017 рр.) – *дослідно-експериментальному* – впроваджено та експериментально перевірено ефективність моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики; розроблено методичні рекомендації; проаналізовано й узагальнено проміжні та прикінцеві результати формувального етапу експерименту.

На четвертому етапі (2016-2017 рр.) – *узагальнюючому* – систематизовано та оформлено результати експериментальної роботи; підтверджено ефективність зазначеної моделі та сформульовано загальні висновки дослідження; визначено перспективи подальших наукових пошуків.

Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що *вперше* теоретично обґрунтовано та розроблено модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики та педагогічні умови її реалізації; окреслено сутність поняття «підготовка майбутніх учителів до формування комунікативної компетентності молодших школярів засобами дитячої періодики»; систематизовано історію становлення та розвитку дитячих періодичних видань, комплексно розглянуто функціонування дитячої періодичної преси в Україні; упорядковано матеріали дитячих періодичних видань, спрямованих на формування комунікативної компетентності молодших школярів; виокремлено структурні компоненти, критерії та відповідні показники рівнів сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики; розроблено поетапну методику

впровадження моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики; *удосконалено* зміст, форми і методи професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи, уточнено зміст понять «компетенція», «компетентність», «комунікативна компетентність», «комунікативна компетентність молодших школярів», «дитяча періодика»; *подальшого розвитку набули* теоретичні положення щодо проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів.

Практичне значення одержаних результатів полягає: у впровадженні поетапної методики підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики; удосконаленні програми навчального спецкурсу «Актуальні проблеми мовленнєвого розвитку молодших школярів» відповідно до тематики дослідження; підготовці методичних рекомендацій «Формування комунікативної компетентності молодших школярів засобами дитячої періодики», що можуть бути використані під час вивчення літературознавчих і методичних дисциплін («Дитяча література з основами культури і техніки мовлення», «Методика навчання української мови», «Методика навчання літературного читання», «Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи» та ін.); систематизації матеріалів дитячих періодичних видань для формування комунікативної компетентності школярів.

Матеріали дослідження рекомендовані до використання у навчально-виховному процесі закладів вищої освіти, під час безпосередньої роботи вчителів початкової школи та в системі післядипломної педагогічної освіти.

Упровадження результатів дослідження здійснено у навчальний процес Житомирського державного університету імені Івана Франка (довідка про впровадження № 956 від 23.11.2017), Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (довідка про впровадження № 1537 від 22.06.2017), Мукачівського державного університету (довідка про впровадження № 704 від 11.04.2017), Херсонського державного університету (довідка про впровадження № 11-26/386 від 06.03.2017), Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка (довідка про впровадження № 05-16/80 від 26.04.2017).

Апробація результатів дослідження здійснювалася на наукових, науково-практичних, науково-методичних конференціях і семінарах різного рівня, зокрема *міжнародних*: «Література для дітей і про дітей: історія, сучасність, перспективи» (Бердянськ, 2008, очна), «Інформаційно-освітній простір: технологічні концепти формування і розвитку» (Київ, 2013, заочна), «Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка» (Суми, 2014, заочна), «Багатоманітність культур як педагогічна проблема» (Бердянськ, 2015, заочна), «Modern problems of education and science – 2015» (Budapest, 2015, заочна), «Stav, problému a perspektívy pedagogického štúdia a sociálnej práce»

(Sládkovicovo, Slovenská republika, 2016, заочна), «Актуальні проблеми психології і педагогіки» (Харків, 2017, заочна); *всеукраїнських*: «Треті Бугайківські читання» (Ніжин, 2012, заочна), «Навчально-дослідницька діяльність дітей: особливості організації, психолого-дидактичний супровід, досвід роботи, перспективи» (Київ – Кіровоград, 2013, заочна), «Розвиток національно-мовної особистості в умовах неперервної освіти: надбання, реалії, перспективи» (Умань, 2014, заочна), «Навчально-дослідницька діяльність дітей: досвід організації, дидактичні напрацювання, особливості формування навчально-дослідницьких умінь» (Кіровоград, 2014, заочна), «Лінгводидактичні аспекти фахової підготовки майбутнього вчителя» (Житомир, 2014, очна), «Розвиток національно-мовної особистості в умовах неперервної освіти: надбання, реалії, перспективи» (Умань, 2015, заочна), «Формування освітнього середовища навчально-дослідницької діяльності дітей у контексті наступності та перспективності» (Київ – Кіровоград – Черкаси, 2015, очна), «Актуальні проблеми формування риторичної особистості вчителя в україномовному просторі» (Житомир, 2015, очна), «Вища школа і ринок праці: інтеграція, модернізація, інтернаціоналізація» (Мукачево, 2016, заочна), «Теорія і практика професійної підготовки фахівців у контексті загальноєвропейських інтеграційних процесів» (Житомир, 2016, очна), «Сучасні тенденції і пріоритети компетентнісного підходу в підготовці майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти» (Житомир, 2016, очна), «Феномен Лесі Українки: літературознавчий, лінгвістичний, культурологічний, філософський та педагогічний аспекти» (Київ – Черкаси, 2016, очна); *міжрегіональних і регіональних*: «Шляхи вдосконалення мовної компетенції сучасного педагога» (Житомир, 2008, очна), «Актуальні проблеми використання електронних ресурсів у науково-дослідницькій діяльності майбутніх учителів» (Житомир, 2013, очна), «Проблеми і перспективи формування лінгвокультурної особистості засобами рідного слова» (Житомир, 2016, очна), «Актуальні проблеми текстотворення у лінгводидактичній та мистецтвознавчій площинах» (Житомир, 2017, очна); науково-методичних семінарах кафедри педагогіки й кафедри лінгвометодики та культури фахової мови Житомирського державного університету імені Івана Франка (2014 – 2017 рр.).

Публікації. Основні положення й результати дисертації висвітлено в 27 публікаціях (із них 2 – у співавторстві), серед яких: 5 – у провідних фахових наукових виданнях України, 1 стаття в закордонному періодичному фаховому науковому виданні, 1 стаття в закордонному збірнику міжнародної науково-практичної конференції, 2 навчально-методичних посібники, 1 методичні рекомендації, 17 статей – в інших періодичних виданнях і збірниках матеріалів конференцій.

Особистий внесок здобувача. У навчально-методичному посібнику «Розвиток творчих здібностей молодших школярів засобами журналу «Пізнайко», виконаному в співавторстві з Г. Підлужною [15], автором здійснено теоретичний аналіз проблеми розвитку творчих здібностей дітей

молодшого шкільного віку й охарактеризовано використання дитячої періодики як умови розвитку креативного мислення учнів; у навчально-методичному посібнику «Тестові завдання з методики навчання української мови в початкових класах», опублікованому в співавторстві з Г. Підлужною та О. Чупріною [14], здобувачем підготовлено частину тестових завдань із множиною варіантів для виявлення рівня професійної підготовки випускників-бакалаврів у галузі «Початкова освіта». Наведені в дисертації наукові результати є самостійним доробком автора у розв'язанні досліджуваної проблеми.

Структура та обсяг дисертації відповідає логіці наукового дослідження і складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Текст роботи ілюстрований 22 таблицями та 24 рисунками. Загальний обсяг роботи – 379 сторінок, основний зміст дисертації – 215 сторінок. До списку використаних джерел включено 292 найменування, з яких 12 – іноземними мовами.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність дослідження; сформульовано мету, завдання, окреслено об'єкт, предмет, методи дослідження, розкрито наукову новизну й практичне значення; подано інформацію про апробацію та впровадження результатів дослідження.

У першому розділі – **«Теоретичні основи підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики»** – здійснено аналіз понятійно-категорійного апарату проблеми дослідження; обґрунтовано теоретико-методологічні основи професійної підготовки вчителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики, визначено наукові підходи до окресленої проблеми; висвітлено особливості функціонування дитячої періодичної преси в Україні.

На основі теоретичного аналізу наукової літератури уточнено сутність базових понять «компетенція», «компетентність», що засвідчило різноманітність підходів до їх змістового розгляду та складність утворення. За результатами контент-аналізу доведено їх нетотожність. Розглянуто поняття ключової компетентності та проблеми його виокремлення у дослідженнях вітчизняних і зарубіжних науковців. Однією з ключових компетентностей людини визнано комунікативну, досліджено різні підходи щодо її структури і трактування.

У межах дослідження *комунікативна компетентність молодших школярів* розглядається як інтегрована якість учнів, яка виявляється у здатності формувати мотиваційно-ціннісну основу спілкування, оволодівати мовними знаннями, уміннями й навичками і застосовувати їх, встановлювати і підтримувати контакти з іншими людьми, використовуючи різні способи взаємодії, ефективно працювати в групах, володіти різними соціальними

ролями.

Відповідно до логіки аналітико-пошукової роботи уточнено сутнісну характеристику поняття «*дитяча періодика*», що тлумачиться як сукупність періодичних видань газетного та журнального типу, призначених для читання дітьми, яка враховує їх психофізіологічні та пізнавальні потреби. Зазначено про необхідність обов'язкового дотримання редакторами психолого-педагогічних норм та особливостей вікової періодизації читачів.

Зважаючи на складність, багатогранність і міждисциплінарний статус зазначеної проблеми, представлено теоретико-методологічні основи дослідження на філософському, загальнонауковому та конкретно науковому рівнях. Відповідно діалектичний підхід становить фундаментальну основу дослідження. У межах загальнонаукового рівня ґрунтовно досліджено такі наукові підходи як історико-педагогічний, системний, компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований, аксіологічний, культурологічний, інформаційно-комунікативний. Конкретно науковий – представлено: теорією мовленнєвої діяльності і функціонування мови як суспільного феномену, засобу комунікації; теорією навчальної діяльності; положеннями щодо підготовки майбутніх фахівців початкової школи, формування та розвитку комунікативної компетентності учнів; дослідженнями функціонування дитячої періодики.

Ретроспективний аналіз становлення української дитячої періодики, здійснений із позицій історико-педагогічного підходу, засвідчив, що розвиток часописів відображає ставлення держави та суспільства в цілому не тільки до юних громадян, але й до перспектив розвою країни та визначається конкретно-історичними й соціально-економічними умовами. Досліджено періодичні видання відповідно до їх регіональних особливостей. На основі аналізу сучасного стану дитячих часописів України виявлено значну їх різноманітність. Розглянуто питання якості та змістового наповнення найбільш поширених видань, їх класифікацію у мовному (представлено видання мовних менших країни) і технічному (друковані й електронні видання) аспектах.

У другому розділі – **«Моделювання підготовки вчителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики»** – представлено педагогічні умови підготовки вчителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики та відповідну структурну модель окресленого процесу; визначено структуру, критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх учителів до формування комунікативної компетентності молодших школярів засобами періодичних видань для дітей.

На основі аналізу стану підготовки майбутніх учителів початкових класів у науковій літературі та застосування експертної оцінки виділено й обґрунтовано провідні *педагогічні умови*, що забезпечують ефективність досліджуваного процесу: стимулювання позитивної мотивації студентів до використання дитячої періодики з метою формування комунікативної компетентності молодших школярів; формування відповідних знань, умінь і

навичок; створення спеціального освітнього середовища, що сприяє усвідомленню студентами цінності, необхідності та потреби використання дитячої періодики для формування комунікативної компетентності молодших школярів. Доведено, що окреслені умови забезпечують результативну підготовку майбутніх учителів у визначеному напрямі, детермінуючи мету, зміст і результат досліджуваного явища.

Надано визначення поняття і характеристику структурних компонентів готовності майбутніх учителів до формування комунікативної компетентності молодших школярів засобами дитячої періодики: *мотиваційного* (сукупність мотивів, потреб, інтересів); *когнітивного* (система психолого-педагогічних і спеціально-професійних знань, необхідних для виконання фахової діяльності); *операційно-діяльнісного* (професійні вміння й навички, які сприяють застосуванню знань на практиці й доцільній організації процесу формування комунікативної компетентності учнів за допомогою дитячої періодики); *особистісного* (необхідні особистісно-етичні, індивідуально-психологічні та педагогічні якості особистості); *рефлексивно-оцінювального* (самооцінка ефективності використання майбутнім учителем дитячої періодики у формуванні комунікативної компетентності школярів).

Дослідження готовності майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики здійснювалося на основі оцінювання рівня сформованості її складових за допомогою відповідних критеріїв (*ціле-мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, особистісного, рефлексивного*) і показників. Відповідно виокремлено та охарактеризовано *початковий, середній, достатній і високий* рівні досліджуваної готовності.

З метою відображення структури та змісту підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики розроблено авторську структурну модель (рис. 1). Виокремлено п'ять її взаємопов'язаних блоків: *цільовий* (соціальне замовлення, мета, зовнішні та внутрішні чинники підготовки); *концептуальний* (наукові підходи, теорії та принципи, які є основоположними для досліджуваного процесу підготовки); *змістовий*, що передбачає основні напрями підготовки (теоретичний, практичний, науково-методичний) і впровадження спецкурсу «Актуальні проблеми мовленнєвого розвитку молодших школярів»; *процесуальний* – охоплює етапи методики впровадження моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики (організаційно-цільовий, діяльнісно-змістовий, практико-результативний) та форми, методи і засоби її реалізації; *оцінно-результативний* (компоненти, критерії й рівні сформованості готовності, результат). Загальний контекст моделі об'єднують педагогічні умови досліджуваного процесу підготовки.

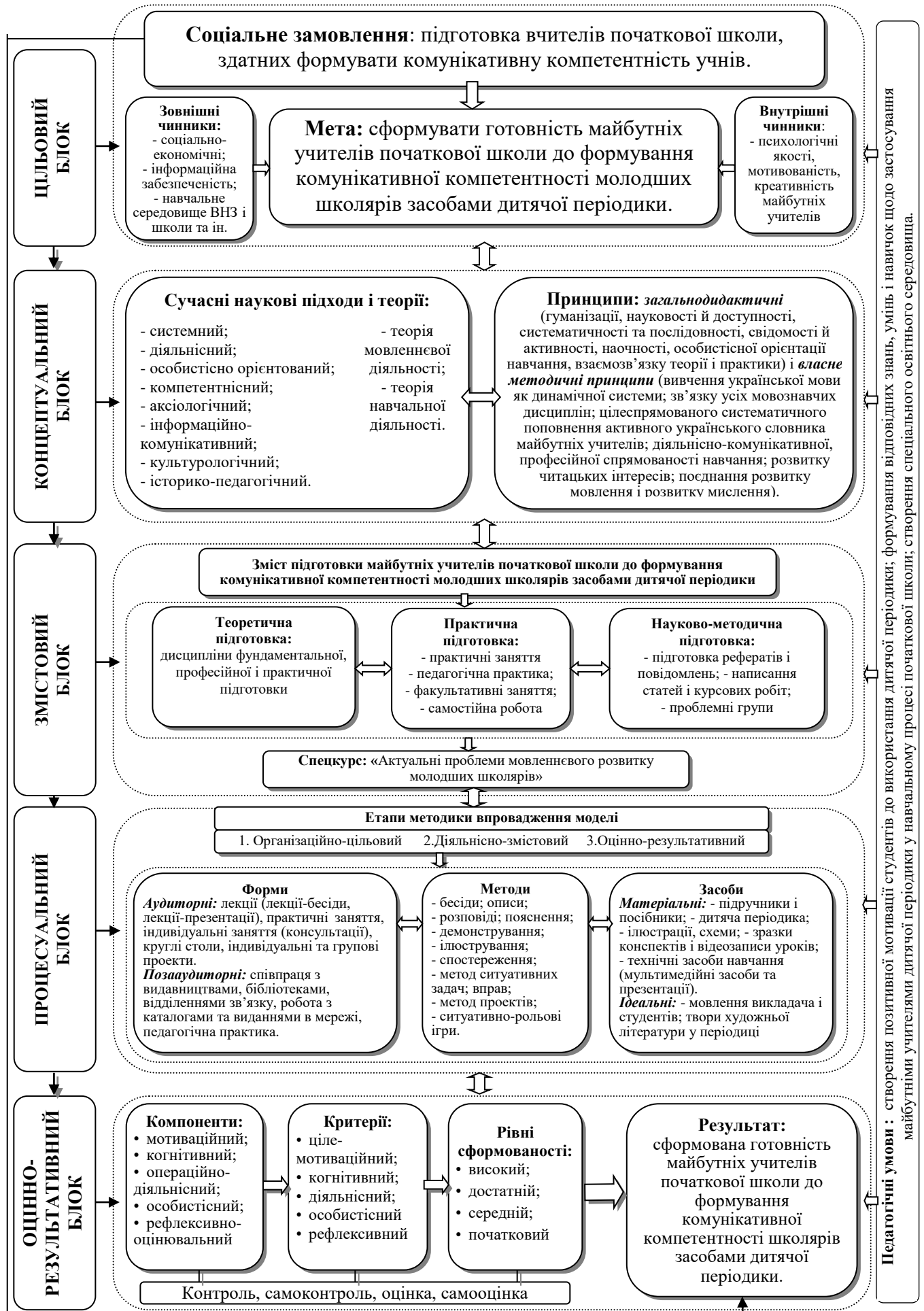

Рис. 1. Модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики

У третьому розділі – «**Експериментальне дослідження ефективності моделі підготовки майбутніх учителів початкових класів до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики**» – представлено програму організації педагогічного експерименту; визначено стан готовності майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики; охарактеризовано методику поетапного впровадження авторської моделі; проаналізовано й узагальнено результати експериментального дослідження.

Експериментальна робота, здійснена у межах дослідження, проводилася відповідно до розробленої програми й передбачала впровадження *теоретико-аналітичного, констатувального та формувального* етапів. До генеральної сукупності дослідження входили 544 студенти напряму підготовки «Початкова освіта», 28 викладачів педагогічних факультетів (інститутів) і 38 учителів-практиків початкової школи. Вибіркова сукупність складала 355 студентів, із них до ЕГ віднесено 180 студентів, до КГ – 175.

У межах *теоретико-аналітичного* етапу здійснено аналіз стану вивченості проблеми, формування мети, завдань, об'єкта, предмета та гіпотези експерименту, розробку програми наукової роботи. Для виявлення стану сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики проведено *констатувальний* етап експерименту, під час якого здійснено аналіз навчальних програм дисциплін циклу професійної і практичної підготовки, сформовано експериментальні та контрольні групи (однорідність доведено з використанням t-критерію Стьюдента), проведено анкетування серед учителів-практиків і студентів спеціальності «Початкова освіта». Результати підтвердили наявність великої кількості респондентів із середнім і незначної – з високим рівнем сформованості готовності до використання дитячих періодичних видань у навчальній діяльності початкової ланки освіти, що засвідчило доцільність упровадження моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики. На *формувальному* етапі в експериментальних групах навчання проводилося за визначеною методикою (організаційно-цільовий, діяльнісно-змістовий, оцінно-результативний етап); у контрольних групах зміст і методика навчання залишилися без значних змін із використанням традиційних підходів.

Відповідно до змісту *організаційно-цільового* етапу методики впровадження моделі, здійснено виділення основних цілей дослідної діяльності, опрацювання нормативної документації, забезпечення педагогічних умов підготовки майбутніх фахівців, підготовку та організацію діяльності викладачів, задіяних в експерименті, обґрунтування змістового та процесуального компонентів авторської моделі.

На *діялісно-змістовому* етапі, ґрунтуючись на загальнопедагогічній підготовці студентів, реалізовано навчальну діяльність за доповненими курсами професійної підготовки, а також за спецкурсом «Актуальні проблеми

мовленнєвого розвитку молодших школярів». До основних практико-орієнтованих *форм* віднесено: аудиторні (різні види лекцій, практичні заняття, індивідуальні заняття, консультації, круглі столи, презентація індивідуальних і групових проєктів); позааудиторні (педагогічна практика, робота проблемних груп, співпраця з видавництвами, дитячими бібліотеками, відділеннями зв'язку, робота з періодичними виданнями в мережі, каталогами періодичних видань тощо). З-поміж застосованих *методів* – розповідь, опис, бесіда, лекція, пояснення, інструктаж, демонстрація, ілюстрація, спостереження, різні види вправ, виробнича практика, робота з підручниками та дитячими періодичними виданнями (зокрема електронними), ситуативно-рольові ігри, метод проєктів, метод ситуативних задач та ін.; *засобів* – матеріальні та ідеальні: прості словесні, прості візуальні, складні. Ефективність використання педагогічного інструментарію засвідчено в ході підготовки студентів до професійної діяльності (проведення уроків з використанням матеріалів дитячої періодики під час навчальних занять, виробничої практики та педагогічної діяльності). З метою покращення фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи укладено методичні рекомендації «Формування комунікативної компетентності молодших школярів засобами дитячої періодики».

Оцінно-результативний етап передбачав оцінювання дії експериментальної моделі через контрольні заходи та проведення діагностики рівнів готовності майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики, визначення перспектив саморозвитку у професійній діяльності.

Результати експериментальної роботи засвідчили відповідні зміни у готовності студентів експериментальних груп порівняно з контрольними: суттєве зниження кількості респондентів з низьким і середнім рівнями та істотне підвищення кількості студентів з достатнім і високим рівнями готовності до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики (табл. 1).

Таблиця 1

Узагальнені результати готовності майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики до та після формувального етапу експерименту

Рівні	Констатувальний етап				Формувальний етап			
	ЕГ		КГ		ЕГ		КГ	
	АЗ	%	АЗ	%	АЗ	%	АЗ	%
Початковий	60	33,3	59	33,7	10	5,6	33	18,9
Середній	53	29,4	53	30,3	43	24,2	50	28,6
Достатній	55	30,6	52	29,7	97	54,5	76	43,4
Високий	12	6,7	11	6,3	28	15,7	16	9,1

Результати формувального етапу експериментальної роботи засвідчили ефективність розробленої моделі підготовки майбутніх учителів, оскільки

рівень розвитку кожного з компонентів готовності (мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльнісного, особистісного та рефлексивно-оцінювального) у контексті досліджуваної діяльності набув позитивної динаміки. Отже, рівневий розподіл студентів експериментальних груп після проведення формувального етапу експерименту наступний: початковий рівень – 5,6 % студентів проти 33,3 % на початку експерименту, середній – 24,2 % проти 29,4 %, достатній – 54,5 % проти 30,6 %, високий – 15,7 % проти 6,7 %. У студентів контрольних груп теж відзначено деякі зміни в показниках сформованості відповідної готовності: початковий рівень – 18,9 % проти 33,7 % на початку експерименту, середній – 28,6 % проти 30,3 %, достатній – 43,4 % проти 29,7 %, високий – 9,1 % проти 6,3 %. Надійність результатів перевірено за допомогою визначення спостережуваного значення t-критерію Стьюдента. Динаміку рівнів готовності майбутніх учителів початкової школи контрольних та експериментальних груп відображено на рис. 2.

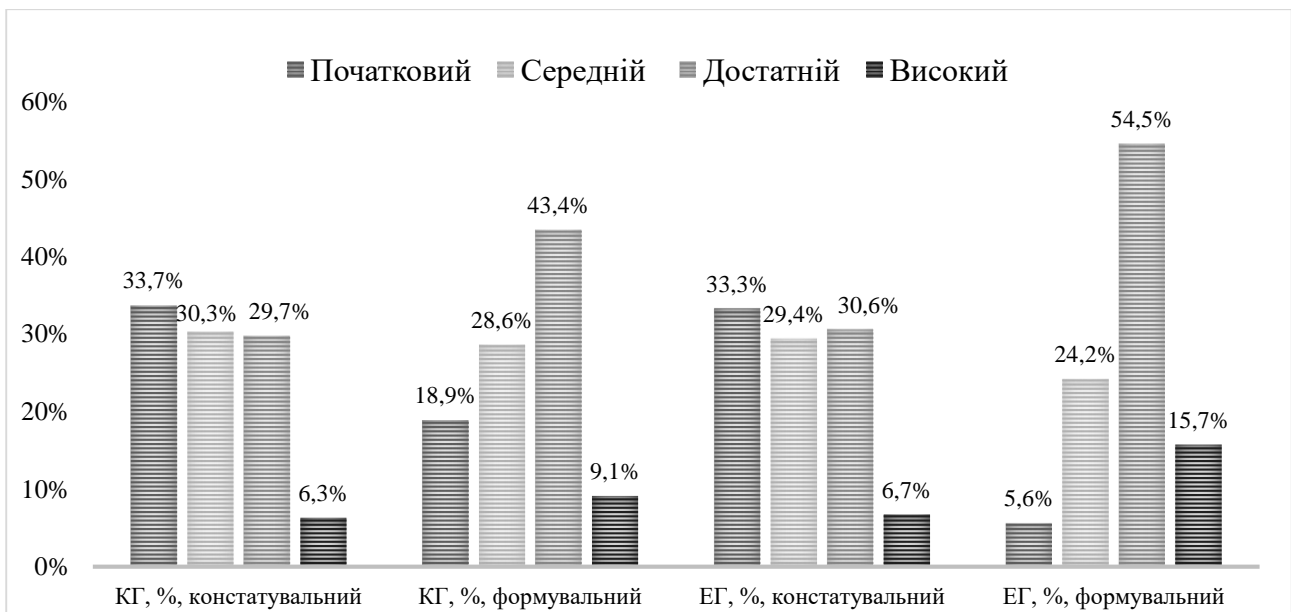

Рис. 2. Динаміка рівнів готовності майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики за результатами констатувального та формувального етапів

Належна результативність підготовки студентів експериментальних груп підтверджена суттєвими змінами за всіма показниками готовності майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики. Студенти продемонстрували збагачення мотиваційної та особистісної сфер, глибокі знання, достатній рівень сформованості вмінь у досліджуваному аспекті. За результатами аналізу отриманих даних, найкращої динаміки набули мотиваційний, когнітивний та операційно-діяльнісний компоненти, що пояснюємо вдало організованою експериментальною діяльністю, доречною сукупністю пропонованих форм, методів і засобів, безпосередньою орієнтацією навчання на практичну професійну діяльність.

ВИСНОВКИ

У дисертації представлено вирішення актуальної наукової проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики, що полягає в теоретичному обґрунтуванні, розробці й експериментальній перевірці відповідної моделі. Результати теоретичного й експериментального дослідження надали підстави для таких висновків:

1. На основі аналізу та узагальнення сучасних досліджень обґрунтовано теоретичні основи проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики на філософському, загальнонауковому та конкретно науковому рівнях. Кожен рівень методології представлено науковими підходами, теоріями та положеннями у контексті досліджуваної проблеми. У понятійно-термінологічній системі дослідження виокремлено такі базові поняття, як «компетенція», «компетентність», «комунікативна компетентність», окреслено їх зміст і категорійні ознаки. З'ясовано сутність поняття *комунікативної компетентності молодших школярів* як інтегрованої якості учнів, яка виявляється в здатності формувати мотиваційно-ціннісну основу спілкування, оволодівати мовними знаннями, уміннями й навичками і застосовувати їх, встановлювати і підтримувати контакти з іншими людьми, використовуючи різні способи взаємодії, ефективно працювати в групах, володіти різними соціальними ролями. Уточнено поняття «*дитяча періодика*» як сукупність періодичних видань газетного та журнального типу, призначених для читання дітьми, що враховують їх психофізіологічні та пізнавальні потреби, її вікову періодизацію та психолого-педагогічні особливості.

2. Розгляд функціонування дитячої періодичної преси в Україні дав можливість окреслити основні етапи її становлення та розвитку відповідно до регіональних особливостей: західноукраїнські періодичні видання для дітей у (період до Першої світової війни, міжвоєнний період), центральні та східноукраїнські періодичні видання для дітей (період до Першої світової війни, радянський період), дитяча періодика України кінця ХХ – початку ХХІ століть. Аналіз сучасного стану дитячої преси засвідчив значну її різноманітність за якістю та змістовим наповненням, мовним (аналіз видань для дітей мовних менших країни) і технічним (друковані й електронні видання) аспектами. З'ясовано, що дидактичний потенціал періодики для дітей щодо розвитку комунікативної компетентності молодших школярів представлений завданнями, які забезпечують розвиток різних видів мовленнєвої діяльності та опанування функціональних складових мовної системи відповідно до фонологічного, лексичного, морфологічного та синтаксичного рівнів.

3. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури визначено структуру готовності майбутніх учителів у досліджуваному контексті. Визначено такі її компоненти: мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний, особистісний, рефлексивно-оцінювальний. Охарактеризовано їх

сутність і взаємозв'язок. З метою визначення рівня сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики окреслено критерії (цілемотиваційний, когнітивний, діяльнісний, особистісний, рефлексивний) та відповідні показники.

4. За результатами здійсненого аналізу досліджень з проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до професійної діяльності та шляхом застосування методу моделювання обґрунтовано та побудовано структурну модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики. Авторська модель спрямована на вдосконалення змісту, форм, методів, засобів організації навчального процесу та репрезентована структурними блоками: цільовим, концептуальним, змістовим, процесуальним, оцінно-результативним. Визначено провідні педагогічні умови її впровадження: створення позитивної мотивації студентів до використання дитячої періодики у професійній діяльності; формування відповідних знань, умінь і навичок щодо застосування майбутніми вчителями дитячої періодики в навчальному процесі початкової школи; створення спеціального освітнього середовища, що сприяє усвідомленню студентами цінності, необхідності та потреби використання дитячої періодики для формування комунікативної компетентності молодших школярів.

5. Педагогічний експеримент здійснено за трьома етапами (теоретико-аналітичним, констатувальним і формувальним), у процесі його реалізації перевірено ефективність авторської моделі та визначено стан готовності майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики. Узагальнені результати формувального етапу експериментальної роботи засвідчили позитивну динаміку кількісних і якісних змін у структурних компонентах готовності студентів експериментальних груп. Кількість студентів ЕГ, які досягли високого та достатнього рівнів готовності за мотиваційним, когнітивним, операційно-діяльнісним, особистісним і рефлексивно-оцінювальним компонентами становить 70,2 %. Достовірність отриманих результатів підтверджена за допомогою методів математичної статистики.

Проведене дослідження не претендує на вичерпне вирішення всіх аспектів окресленої проблеми. Подальшої розробки потребують вивчення історичного та комунікативного аспектів становлення дитячої періодики України, поглиблене теоретико-практичне опрацювання змісту, форм, методів і засобів підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності учнів засобами преси для дітей, побудова інструктивно-методичних рекомендацій для студентів щодо використання сучасних мультимедійних можливостей дитячої періодики.

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації

1. Марущак, О. М., 2012. Комунікативні завдання з української мови та літературного читання на сторінках періодичних видань для дітей молодшого шкільного віку. *Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя)*, № 7, с.164-168.
2. Марущак, О. М., 2014. Використання дитячих періодичних видань мовних меншин України у навчально-виховному процесі початкової школи. *Збірник наукових праць Уманського державного університету імені Павла Тичини*, ч. 2, с.230-240.
3. Марущак, О. М., 2015. Дитячі часописи мовних меншин України у навчально-виховному процесі початкової школи. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, III (22), Issue: 45, с.31-35.
4. Марущак, О. М., 2015. Психолого-педагогічні особливості використання дитячих періодичних видань у навчально-виховному процесі початкової школи. *Народна освіта*, [online] №2 (26). Доступно: <http://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2874>.
5. Марущак, О. М., 2016. Дитяча періодика у контексті професійної підготовки учителів початкової школи. В: Stanislav Mráz, Šéfredaktor prof. JUDr. Stav, *problémy a perspektívy pedagogického štúdia a sociálnej práce: zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Sládkovicovo, Slovenská republika, 28-29 októbra 2016 r. Sládkovicovo: Vysoká škola Danybius, s.135-138.
6. Марущак, О. М., 2017. *Формування комунікативної компетентності молодших школярів засобами дитячої періодики: методичні рекомендації*. Житомир: Видавництво ЖДУ ім. І. Франка.
7. Марущак, О.М., 2017. Готовність майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами періодичних видань для дітей. *Педагогічні науки: збірник наукових праць*, вип. 79, с.156-160.
8. Нагорна, О. М., 2009. Ретроспективний аналіз становлення і розвитку дитячої періодичної преси в Україні (з кінця ХІХ ст. до 1991 року). *Актуальні проблеми слов'янської філології*, вип. ХХ, с.381-393.

Опубліковані праці апробаційного характеру

9. Марущак, О. М., 2009. Словникові вправи дитячих періодичних видань як засіб формування культури мовлення молодших школярів (на допомогу студентам-практикантам). В: *Студентські наукові дослідження з актуальних проблем лінгводидактики: матеріали студентсько-викладацького науково-методичного семінару*. Житомир, Україна, 9 квітня 2009 р. Житомир: Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, с.41-47.
10. Марущак, О. М., 2013. Електронні ресурси вітчизняної періодики для дітей. В: К.Я. Климова, ред. *Проблеми філології в педагогічному дискурсі: збірник наукових праць (за матеріалами семінарів, проведених Експериментально-тематичним центром навчальної та науково-дослідницької*

діяльності ЖДУ ім. І. Франка в 2012-2013 н.р.). Житомир: Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, с.21-24.

11. Марущак, О. М., 2013. Матеріали дитячих періодичних видань як засіб удосконалення культури мовлення дітей молодшого шкільного віку. *Наукові записки Малої академії наук України. Серія: Педагогічні науки*, вип. 3, с.170-177.

12. Марущак, О. М., 2013. Сучасна українська періодика для дітей. *Наукові записки Малої академії наук України. Серія: Педагогічні науки*, вип. 4, с.86-91.

13. Марущак, О. М., 2014. Поняття «культура мовлення» у контексті лінгвістичних досліджень. В: К. Я. Климова, ред. *Лінгводидактичні аспекти фахової підготовки майбутнього вчителя*: матеріали VI Всеукраїнського науково-методичного семінару викладачів і студентів. Житомир, Україна, 27 березня 2014 р. Житомир: Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, с.64-67.

14. Марущак, О. М., 2014. Українські електронні періодичні видання для дітей у навчальному процесі початкової школи. В: *Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Суми, Україна, 3 грудня 2014 року: у 4 ч. Ч. 3. Суми: Видавничо-виробниче підприємство «Мрія», с.94-97.

15. Марущак, О. М., 2015. Дитяча періодика у процесі професійної підготовки вчителя початкової школи. *Андрагогічний вісник: наукове електронне періодичне видання*, вип. 6, с.169-176.

16. Марущак, О. М., 2016. Контроль аудіативних умінь молодших школярів (за матеріалами дитячого періодичного видання «Джміль»). В: К.Я. Климова, ред. *Проблеми і перспективи формування лінгвокультурної особистості засобами рідного слова*: збірник наукових праць (до 35-річчя кафедри лінгвометодики та культури фахової мови). Житомир: Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, с.65-70.

17. Марущак, О. М., 2016. Міжкультурна інтеграція засобами періодичних видань для дітей у процесі професійної підготовки вчителя. В: С. С. Вітвицька, Н. Є. Колесник, ред. *Теорія і практика професійної підготовки фахівців у контексті загальноєвропейських інтеграційних процесів*: збірник наукових праць. Житомир: ФОП Левковець, с.59-64.

18. Марущак, О. М., 2016. Поняття компетентності у педагогічній діяльності. *Креативна педагогіка: наук.-метод. журнал*, вип. 11, с.97-108.

19. Марущак, О. М., 2017. Текстотворчі завдання дитячих часописів у контексті фахової підготовки майбутніх учителів початкових класів. В: К. Я. Климова, ред. *Актуальні проблеми текстотворення у лінгводидактичній та мистецтвознавчій площинах*: збірник наукових праць (за матеріалами міжрегіонального науково-методичного семінару). Житомир: Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, с.127-133.

20. Марущак, О. М., 2017. Педагогічні умови підготовки вчителів початкової школи до формування комунікативної компетентності учнів

засобами дитячої періодики. В: *Актуальні проблеми психології і педагогіки: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції*. Харків, Україна, 10-11 листопада 2017 року. Харків: Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», с.75-79.

21. Нагорна, О. М. і Підлужна, Г. В. 2006. *Розвиток творчих здібностей молодших школярів засобами журналу «Пізнайко»*: навчально-методичний посібник для студентів педагогічного факультету (денної та заочної форм навчання). Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка.

22. Нагорна, О. М., 2008. Українська дитяча періодика та її вплив на розвиток зв'язного мовлення школярів. В: *Шляхи вдосконалення мовної компетенції сучасного педагога*: матеріали регіональної науково-методичної конференції. Житомир, Україна, 27 березня 2008 р. Житомир: Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, с.169-172.

23. Нагорна, О. М., 2011. Розвиток читацького інтересу молодших школярів засобами дитячої періодики. В: Т. К. Донченко, ред. *Розвиток читацьких інтересів учнів у процесі вивчення української мови і літератури*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, с.143-150.

24. Підлужна, Г. В., Марущак, О. М. і Чупріна, О. В. 2016. *Тестові завдання з методики навчання української мови в початкових класах* : навч.-метод. посіб. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

25. Марущак, О. М., 2010. Творчість Лесі Українки у дитячих періодичних виданнях. В: Нац. акад. наук України, Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. *Феномен Лесі Українки: літературознавчий, лінгвістичний, історіософський, філософський та педагогічний аспекти*: зб. наук. праць. Черкаси: Видавництво ЧНУ ім. Б. Хмельницького, с.38-41.

26. Марущак, О. М., 2014. Кримськотатарські періодичні видання для дітей: на допомогу навчальному процесу. *Наукові записки Малої академії наук України. Серія: Педагогічні науки*, вип. 5, с.95-100.

27. Марущак, О. М., 2014. Використання кримськотатарської дитячої періодики у навчанні молодших школярів. В: *Навчально-дослідницька діяльність дітей: досвід організації, дидактичні напрацювання, особливості формування навчально-дослідницьких умінь*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. Кіровоград, Україна, 9-10 квітня 2014 р. Київ: б.в., с.107-109.

АНОТАЦІЇ

Марущак О. М. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04. – теорія і методика професійної освіти. –

Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир, 2017.

Дисертаційна робота присвячена теоретико-експериментальному дослідженню проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики.

У дослідженні здійснено аналіз понятійно-категорійного апарату проблеми дослідження, обґрунтовано теоретико-методологічні основи професійної підготовки вчителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики, висвітлено особливості функціонування дитячої періодичної преси в Україні. Готовність у роботі розглянуто як результат підготовки й науково обґрунтовано її структурні компоненти: мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний, особистісний і рефлексивно-оцінювальний. Визначено критерії та показники рівнів сформованості досліджуваної готовності. Розроблено та експериментально перевірено ефективність авторської моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи у досліджуваному контексті та поетапну методику її впровадження.

Створено навчально-методичне забезпечення професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи засобами дитячої періодики. Основні результати дослідження впроваджено в освітній процес вищих навчальних закладів.

Ключові слова: компетентність, комунікативна компетентність молодших школярів, дитяча періодика, формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики, готовність до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики.

Марущак А. Н. Подготовка будущих учителей начальной школы к формированию коммуникативной компетентности школьников средствами детской периодики. – Рукопись.

Диссертация на получение научной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04. – теория и методика профессионального образования. – Житомирский государственный университет имени Ивана Франка, Житомир, 2017.

Диссертация посвящена теоретико-экспериментальному исследованию проблемы подготовки будущих учителей начальной школы к формированию коммуникативной компетентности школьников средствами детской периодики.

В исследовании проведен анализ понятийно-категориального аппарата проблемы исследования, обоснованы теоретико-методологические аспекты профессиональной подготовки учителей начальной школы к формированию коммуникативной компетентности школьников средствами детской периодики, освещены особенности функционирования детской периодической печати в Украине. Готовность в исследовании рассмотрена как результат

профессиональной подготовки, научно обоснованы и выделены ее структурные компоненты: мотивационный, когнитивный, операционно-деятельностный, личностный и рефлексивно-оценочный. Определены критерии и показатели уровней ее сформированности. Представлено и экспериментально проверено эффективность авторской модели подготовки будущих учителей начальной школы в исследуемом контексте и поэтапную методику ее внедрения.

Создано учебно-методическое обеспечение профессиональной подготовки будущих учителей начальной школы средствами детской периодики. Основные результаты исследования введены в образовательный процесс высших учебных заведений.

Ключевые слова: компетентность, коммуникативная компетентность младших школьников, детская периодика, формирование коммуникативной компетентности школьников средствами детской периодики, готовность к формированию коммуникативной компетентности школьников средствами детской периодики.

Marushchak O. M. Preparation of Prospective Primary School Teachers for the Formation of Learners' Communicative Competence by Means of Periodicals for Children. – Manuscript.

Thesis for a candidate degree in Pedagogical sciences by specialty 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – Zhytomyr Ivan Franko State University. – Zhytomyr, 2017.

The thesis examines theoretical and practical aspects of the problem of preparation of prospective primary school teachers for the formation of learners' communicative competence by means of periodicals for children.

The basic research terminology is specified. The theoretical and methodological foundations of the problem of preparation of prospective primary school teachers for the formation of learners' communicative competence by means of periodicals for children are considered. The functioning of periodicals for children in Ukraine is characterized. Readiness is interpreted as a result of prospective primary school teachers' preparation. The structural components of readiness embrace motivational, cognitive, activity-based, personality-oriented, reflective and evaluative. Specific criteria and indicators of the levels of the formation of readiness are defined. The model of prospective primary school teachers' preparation is elaborated as well as the step-by-step procedure of its implementation.

The efficiency of the model is tested experimentally on the basis of implementing its fundamentals in the educational process of higher education institutions.

Key words: competence, primary school learners' communicative competence, periodicals for children, the formation of learners' communicative competence by means of periodicals for children, readiness for the formation of communicative competence by means of periodicals for children.

Підписано до друку 12.12.2017. Формат 60x90/16. Папір офсетний
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 0.9. Обл. вид. арк. 0.9. Наклад 130. Зам. 94.

Видавець і виготовлювач
Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка
м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
серія ЖТ № 10 від 07.12.04 р.
Електронна пошта (E-mail): zu@zu.edu.ua